

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model
Supervision and Assessment of Carrying out Undertakings for
Observing Five Precepts in Villages of Thailand's Northeast Region by
making use of CIPP Model

อดิศักดิ์ ทุมอนันต์

Adisak Tumana

ประพิศ โบราณมูล

Prapit Boranmoon

บรรจง ลาวะลี

Banjong Lawalee

พระศรีวินยาภรณ์

Phrasrivinayaphon

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

Email: banjong.law@mbu.ac.th

Received: 3 October 2023; Revised: 1 November 2023; Accepted: 27 November 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัดในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาเทศบาลของหมู่บ้าน และประชาชนในหมู่บ้าน ที่อยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 488 รูป/คน ได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านบริบท (context) ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา ด้านที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ($\bar{X} = 4.28$) ด้านที่ 4 ด้านผลผลิต (Product) ($\bar{X} = 4.27$) และน้อยสุด ด้านที่ 3 ด้านกระบวนการ (Process) ($\bar{X} = 4.15$) 2) ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ จังหวัดक्रमิงงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คนในชุมชนมี

คุณธรรมมากที่สุด ครอบคลุมอบอุ่น และชุมชนเป็นสุข และน้อยสุด คือ ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เป็นหมู่บ้านศีล 5 ดีเด่นระดับจังหวัด

คำสำคัญ: การติดตามและประเมินผล, หมู่บ้านรักษาศีล 5, การประเมินแบบ CIPP Model

Abstract

The research served specific purposes to study follow up undertakings for villagers' five-precept observance, assess results of undertakings for their observance by making use of CIPP Model and to study suggestions regarding supervision and assessment of carrying out undertakings for observing five precepts in villages of Thailand's northeast region by making use of CIPP model examine suggestions for continuing their next observance. Sites of conducting the research took place in villages of Thailand's northeast region in Roi Et, Maha Sarakham, Surin, Nongbua Lamphu and Si Sa Ket provinces. The populations employed for the research were panels of the project at the village level, comprised of abbots, village headmen, members of tambon administrative organizations or municipality council members to villages and villagers, numbering 488 subjects. The sampling groups garnering through purposive selection. The instrument for data collection was the questionnaires inspected by experts following the structures and contents. Statistics utilized for processing data embraced frequencies, percentages, means and standard deviations.

The research results were as follows: 1. Results of following up undertakings for villagers' five-precept observance and assessing results of their performance therein by making use of the above model found the Overall, all 4 aspects are at the highest level ($\bar{X} = 4.28$). Given each item in descending order of its mean, the first highest one was the context ($\bar{X} = 4.41$, whereas the lower one was the input ($\bar{X} = 4.28$). it was the Product ($\bar{X} = 4.27$) As for the lowest item, it was the process ($\bar{X} = 4.15$). 2. It was suggested in descending order of frequencies to carry out undertakings for five-precept-observed villages. First, the provincial sector had to successively allocate budgets for support. Next, villagers perceived the most ethical decency; their family life stayed warm and communities were peaceful. Then, it was far too hard for villages where villagers observed five precepts to the extent that their villages would be elevated as the outstanding places at the provincial level.

Keywords: Following up undertakings and assessing results, Villages where villagers observed five precepts, Assessment CIPP Model

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ คือ สังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุลความพอดี สามารถสร้างทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ พึ่งตนเองได้ มีระบบดี โปร่งใส มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรมในสังคมไทย สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็นมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เป็นสังคมที่สมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์สังคมไทยที่พึงพาอาศัยเกื้อกูลกัน รู้ รัก สามัคคีมีจารีตประเพณีดีงาม รักภูมิใจในชาติและท้องถิ่น ตลอดจนทุกคนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสังคมให้มีแต่ความสมานฉันท์สามัคคีกัน แต่จากสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทย ประสบปัญหามากมาย ประกอบด้วย การกระทำผิดกฎหมาย ปัญหาอาชญากรรม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การระบาดของสิ่งเสพติดและอบายมุข การแตกแยกทางความคิด และการเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดสติ จิตสำนึก ศีลธรรมและคุณธรรมจริยธรรม

เพื่อเป็นการเสริมสร้างความปรองดอง ความสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2557 ด้วยการให้ทุกภาคส่วนในประเทศร่วมมือกันดำเนินการในเรื่อง การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และทำให้ประชาชนมีความรักความสามัคคีกัน โดยเริ่มจากครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ซึ่งจะนำพาประเทศก้าวไปข้างหน้าอย่างปลอดภัยยั่งยืน ด้วยการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดถือปฏิบัติ (โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5”, 2560) คณะสงฆ์โดย เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหารัชมงคลมุนี ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มีดำริที่จะเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคี กลมเกลียวกันสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล 5 มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันตามแนวของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จำนวน 5,914 หน่วยทั่วประเทศ ที่ได้ดำเนินการตามหัวข้ออบรม 8 หัวข้อ คือ ศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรมและสามัคคีธรรม โดยมอบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกับคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรเครือข่ายชาวพุทธ ได้ขับเคลื่อนโครงการเพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าว โดยกำหนดเป้าหมายทุกตำบล ทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ พร้อมตั้งเป้าตัวชี้วัดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม ภายใน 4 ปี (2557 – 2560) (โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5”, 2558)

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานราชการที่มีภาระหน้าที่ในการส่งเสริมให้สังคมไทยมีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา จึงได้กำหนดกิจกรรมในการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้กับประชาชนในชาติ ด้วยการกำหนดโครงการกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกเพศทุกวัย ได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติผ่านโครงการกิจกรรม ที่มุ่งเน้นการรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนในชาติใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชน ภายใต้โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” โดยเป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานในลักษณะการประสานความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และราชการทุกภาคส่วนของประเทศ (สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ พิเศษ/2557) ซึ่งศีล 5 นั้นถือว่าเป็นมนุษยธรรม คือธรรมของมนุษย์ ที่มีความตั้งใจที่จะงดเว้นจากความชั่ว ความทุจริตทางกายและวาจา รวมทั้งสิ่งไม่ดีทุกประการ เพราะคนเราจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้น มิใช่ว่าจะเกิดมาเป็นมนุษย์เท่านั้น จะต้องมียธรรมสำหรับมนุษย์อีกด้วย ซึ่งศีลเป็นการรักษากาย วาจาและใจให้สงบและเยือกเย็น เป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษยชาติและเป็นข้อปฏิบัติเพื่อสังคมที่ร่มเย็นเมื่อคนเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนกันทางกาย วาจา อันมีพื้นฐานมาจากใจ การกระทำใดที่พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นการกระทำที่ดีและที่ช่วยคำตอบสำหรับขบวนการผู้ครองเรือนทั่วไปอยู่ในศีล 5 และศีล 5 เป็นการปฏิบัติตามแนวพระพุทธศาสนาขั้นต้น หากประพฤติปฏิบัติตามกันไม่ได้ก็จะไม่ได้ประโยชน์จากการเป็นพุทธศาสนิกชนซึ่งศีล 5 นี้มีอิทธิพลต่อสังคมมาก เพราะจัดเป็นบรรทัดฐานทางสังคม ด้านศีลธรรมของพุทธศาสนิกชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การรักษาศีล 5 จึงเป็นการกระทำความดีทำให้ผู้ที่รักษาศีลมีคุณสมบัติมีความสามารถช่วยตนเองได้และส่งเสริมชุมชนต่าง ๆ ให้อยู่ร่วมกันด้วยความเป็นระเบียบ สังคมเกิดความปรองดองสมานฉันท์ ซึ่งในทางตรงกันข้ามถ้าหากประชาชนไม่มีการนำเอาหลักศีล 5 มาเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันแล้วก็จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย

จากการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ให้แนวทางดำเนินงานร่วมกับคณะสงฆ์ โดย เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชมิ่งมงคลอาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช และมอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกับคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรเครือข่ายชาวพุทธ ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยกำหนดเป้าหมายทุกตำบล ทุกหมู่บ้านทั่วประเทศพร้อมตั้งเป้าตัวชี้วัดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม ภายใน 4 ปี (2557 – 2560) จากผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2558 ปรากฏว่าประชาชนทั่วประเทศได้ให้ความสำคัญเข้ามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายหมู่บ้านรักษาศีล 5 จำนวน 7,858,548 คน จากประชากรทั้งหมดจำนวน 59,194,394 คน โดยแยกเป็นรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้ จังหวัดอุบลราชธานี มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 399,924 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 1,836,523 คน จังหวัดขอนแก่น มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 248,174 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 1,790,049 คน จังหวัดชัยภูมิ มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 244,695 คน คิดเป็นร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 866,285 คน จังหวัดหนองคาย มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 159,982 คน คิดเป็นร้อยละ 31 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 514,943 คน จังหวัดบุรีรัมย์ มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 122,753 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 1,578,793 คน จังหวัดนครพนม มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 110,014 คน คิดเป็นร้อยละ 20 คน ของประชากรทั้งหมด จำนวน 541,567 คน จังหวัดยโสธร มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 96,924 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 540,383 คน จังหวัดนครราชสีมา มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 95,321 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 2,620,517 คน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 88,479 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 744,792 คน จังหวัดมุกดาหาร มีประชาชนเข้าร่วมจำนวน 78,038 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 344,302 คน จังหวัดอำนาจเจริญ มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 56,189 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของประชากรทั้งหมด 374,698 คน จังหวัดบึงกาฬ มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 51,132 คน

คิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 416,236 คน จังหวัดอุดรธานี มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 41,343 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 1,563,964 คน จังหวัดสกลนคร มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 35,379 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 1,134,322 คน จังหวัดเลย มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 34,615 คน คิดเป็นร้อยละ 7 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 505,323 คน จังหวัดร้อยเอ็ด มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 175,982 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 1,308,958 คน จังหวัดมหาสารคาม มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 42,750 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 955,644 คน จังหวัดสุรินทร์ มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 34,166 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 916,122 คน จังหวัดหนองบัวลำภู มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 10,846 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 507,137 คน และ จังหวัดศรีสะเกษ มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 135,953 คนคิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 999,598 คน (รายงานผลโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โรงเรียนรักษาศีล 5 หน่วยงานรักษาศีล 5 ตามมติมหาเถรสมาคม, 2560)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model เพื่อได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model และ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัดในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาเทศบาลของหมู่บ้าน และประชาชนในหมู่บ้าน ที่อยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 500 รูป/คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัดในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาเทศบาลของหมู่บ้าน และประชาชนในหมู่บ้าน ที่อยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 488 รูป/คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และจังหวัด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model ได้แก่ 1) ด้านบริบท (context) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 3) ด้าน

กระบวนการ (Process) และ 4) ด้านผลผลิต (Product) ลักษณะของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ .90 และแบบสำรวจ สำหรับใช้ในการขอข้อมูลจาก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ด้วยค่าร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ความถี่ (Frequency) โดยนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 488 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 55.9 และเป็นเพศหญิง จำนวน 215 คิดเป็นร้อยละ 41.1 จำแนกตามอายุส่วนใหญ่อายุ 45 ปีขึ้นไป จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมาอายุ 36-45 ปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 และน้อยสุดคือ อายุ ไม่เกิน 24 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 จำแนกตามระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับการศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 รองลงมาระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 และน้อยสุดคือ ปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 จำแนกตามจังหวัดส่วนใหญ่ คือ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 รองลงมาคือ จังหวัดจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 และน้อยสุดคือ หนองบัวลำภู จำนวน 64 คิดเป็นร้อยละ 13.0

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านบริบท (context) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.41 รองลงมา ด้านที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.28 และน้อยสุด ด้านที่ 3 ด้านกระบวนการ (Process) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.15

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ จังหวัดควรมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คนในชุมชนมีคุณธรรมมากที่สุด ครอบครัวอบอุ่น และชุมชนเป็นสุข และน้อยสุด คือ ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เป็นหมู่บ้านศีล 5 ดีเด่นระดับจังหวัด

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเรื่องนี้แล้ว ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

จากผลการการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” เป็นนโยบายสำคัญของเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชที่ดำริให้กับคณะสงฆ์ทุกจังหวัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมในการนำหลักของศีล 5 ให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับ ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยให้จัดทำในรูปของโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองและประโยชน์สุขของประชาชนและเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยยึดมั่นตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาอันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบร่มเย็น ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมกับจังหวัดต่างๆ เปิดโครงการนำร่องและขับเคลื่อนการดำเนินงานในหลายพื้นที่ โดยมีเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ ร่วมขับเคลื่อนโครงการ ด้วยการดำเนินการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” เป็นกระบวนการดำเนินการที่เป็นระบบเปิดที่ให้องค์กรทุกส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม และเน้นประชาชน หมู่บ้าน วัด โรงเรียน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยให้ประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคมมีโอกาสได้เข้ามาร่วมรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะร่วมเสนอแนะ ร่วมคิดแนวทาง ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและร่วมกระบวนการพัฒนาสังคมในฐานะหุ้นส่วนของการพัฒนาซึ่งย่อมที่จะส่งผลให้การขับเคลื่อนโครงการประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนาทุกภาคส่วนของสังคมอย่างยั่งยืนจึงทำให้ผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระมหามันัส ทับประโม่ง (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความรู้และพฤติกรรมมารักษาศีล 5 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลพร อุณเจ้าบ้าน (2554) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมมารักษาศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มีพฤติกรรมมารักษาศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสันต์ ศิริวรรณ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความศรัทธาในศีล 5 ที่มีต่อการปฏิบัติตนของวัยรุ่นผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีระดับความศรัทธาในศีล 5 ทุกข้อและโดยรวมอยู่ในระดับมีความศรัทธาที่ชัดเจน 2) นักเรียนมีการปฏิบัติตนในหลักของศีล 5 อยู่ในระดับการปฏิบัติตน ค่อนข้างมากเมื่อพิจารณาส่วนระดับการปฏิบัติตนในศีล 5 เป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนในศีลข้อ 1 และศีลข้อ 4 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการปฏิบัติตนในศีลข้อที่ 2 ข้อที่ 3 และข้อที่ 5 อยู่ในระดับค่อนข้างมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชัยณรงค์ วิทิต (รื่องมะรุต) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ผลการวิจัยพบว่า ศีล 5 เป็นหลักมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย ศีล 5 เป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ มีความปรกดีทางกายวาจาเป็นที่ตั้ง โดยมีองค์ประกอบของศีล 5 แต่ละข้อ คือ เจตนา เป็นความไม่กำเริบทางกาย และวาจา

ให้พ้นจากความชั่วทั้งปวง ย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิตปัจจุบัน และอนาคตเป็นอันสงบ และในตรงกันข้ามโทษของการละเมิดศีล เป็นเหตุให้ประมาทเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรโดยประการต่างๆ ย่อมประสบทุกข์ทั้งในปัจจุบัน และสัมปรายภพ บันทอนความก้าวหน้าความเจริญ และความสงบสันติสุขในการดำเนินชีวิต

สรุป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านบริบท (context) รองลงมาคือ ด้านที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) และน้อยที่สุดคือ ด้านที่ 3 ด้านกระบวนการ (Process) 2) ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ จังหวัดควรมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คนในชุมชนมีคุณธรรมมากที่สุด ครอบคลุมอบอุ่น และชุมชนเป็นสุข และน้อยที่สุด คือ ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เป็นหมู่บ้านศีล 5 ดีเด่นระดับจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลดังกล่าวมาแล้ว มีข้อค้นพบ (Fact Finding) ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ จึงนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.28 จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า หากต้องการให้การดำเนินโครงการดียิ่งขึ้นควรการบูรณาการความร่วมมือทั้งจากคณะสงฆ์ ภาคส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภาคเอกชน องค์กร สมาคม มูลนิธิ และภาคประชาชน ตลอดจนทั้งองค์กรเครือข่ายความร่วมมือทางพระพุทธศาสนาทุกภาคส่วน ในรูปของคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกภาคส่วน ในสังคมมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน การสร้างสังคมประเทศชาติให้มีความปรองดอง สมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทำให้สังคมสงบเย็น และเกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.28 จึงมีข้อเสนอแนะให้ผู้ปฏิบัติคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” เป็นกระบวนการดำเนินการที่เป็นระบบเปิดที่ให้องคาวพทุกส่วนในสังคม เข้ามามีส่วนร่วม และเน้นประชาชน หมู่บ้าน วัด โรงเรียน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำให้มากที่สุด จังหวัดควรให้

การสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคมมีโอกาสได้เข้ามาร่วมรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอแนะ ร่วมคิดแนวทาง ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและร่วมกระบวนการพัฒนาสังคมในฐานะหุ้นส่วนของการพัฒนาซึ่งย่อมที่จะส่งผลให้การขับเคลื่อนโครงการประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาทุกภาคส่วนของสังคมอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ปรากฏว่า ด้านกระบวนการ (Process) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ด้านกระบวนการเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก

3.2 ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ จังหวัดควรมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง จึงควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model ในพื้นที่อื่นเพื่อเปรียบเทียบผลสำเร็จของการดำเนินงาน”

เอกสารอ้างอิง

- โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5”. (2558). เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2560 จาก [http://www.onab.go.th/ attachments/9216_Project Sil5.pdf](http://www.onab.go.th/attachments/9216_ProjectSil5.pdf)
- พระมหาพนัส ทับประโมง. (2554). การศึกษาความรู้และพฤติกรรมการรักษา ศีล 5 ของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รายงานผลโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โรงเรียนรักษาศีล 5 หน่วยงานรักษาศีล 5 ตามมติมหาเถรสมาคม. (2558). เรียกใช้เมื่อ 31 มกราคม 2560 จาก [http://www.sila5.com/report/ index/index](http://www.sila5.com/report/index/index)
- วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน. (2554). พฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหินจังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสกสันต์ ศิริวรรณ. (2553). ความศรัทธาในศีล 5 ที่มีต่อการปฏิบัติตนของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระชัยณรงค์ วิทิโต (ร้องมะรุต). (2555). การประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

160 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model